

Inbreng Energie-Nederland

Plenair debat Voorjaarsbesluitvorming Klimaat 20 juni 2023

Op 20 juni 2023 staat het Plenair debat over de Voorjaarsbesluitvorming Klimaat gepland. Energie-Nederland heeft met belangstelling kennisgenomen van de recente besluitvorming. Wij zijn blij dat er extra maatregelen worden genomen om het klimaat- en energiebeleid in lijn te brengen met de ambitieuze klimaatdoelen van 2030 en 2050. Daarbij benadrukken wij graag dat het belangrijk is om nu te focussen op de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van deze maatregelen, zodat bij de KEV in het najaar aangetoond kan worden dat het gat van 22 Mton wordt gedicht. De energiesector denkt hierbij graag mee.

In dit document gaan we eerst in op een aantal voorgestelde maatregelen waar we veel mogelijkheden en potentie in zien. Vervolgens bespreken we ook een aantal maatregelen die wij minder effectief achten. Ook geven we door het document heen een aantal mogelijke vragen mee voor de minister voor Klimaat en Energie mee. Hieronder hebben we de kernpunten in een kader gezet.

Algemeen

- De leden van Energie-Nederland staan in de startblokken om werk te maken van het halen van de klimaatdoelen, door grote projecten te realiseren in bijvoorbeeld wind op zee of grootschalige opslag, maar ook kleinschaliger door binnen de gebouwde omgeving mensen te helpen hun huis te isoleren, bedrijven te helpen elektrificeren of een lokaal warmtenet aan te leggen.
- Echter, de tijd tot 2030 raakt snel op, om doelen te halen gaan we liever vandaag dan morgen aan de slag. De voorgenomen maatregelen hebben alleen enig effect als die zo snel mogelijk worden omgezet in daadwerkelijk beleid. Tot nu toe bestaat het beleid uit hoog-overdoelen en mooie vergezichten. We moeten voorkomen dat we in een Excel-realiteit gaan leven waarin we op papier doelen halen, maar ondernemers in de praktijk wachten op duidelijkheid over wat er van hen verwacht wordt.
- Snelheid is nu echt geboden en concreetheid is nodig om de doelen daadwerkelijk te kunnen halen. Zorg dat subsidie-instrumenten beschikbaar komen, wetten worden geschreven- én behandeld en dat de randvoorwaardelijke infrastructuur wordt aangelegd zonder te wachten op schijnzekerheid vanuit de markt.
- Stapel niet met kleine maatregelen waarvan de (Mton) effecten nog hoogst onzeker zijn (zon op zee, batterijen bij zon), maar zet flink in op een klein aantal maatregelen met een potentieel groot effect (CO2 vrij regelbaar vermogen bijvoorbeeld)

Kernpunten

- **CO₂-vrije flexibiliteitsopties kunnen helpen om grote CO₂ winst te boeken, maar dan moeten er flinke stappen worden gezet.**
 - Om in 2035 tot een volledig CO₂ vrij elektriciteitssysteem te komen, moeten er op korte termijn grote stappen worden gezet met CO₂ vrije flexibiliteit, inclusief CO₂-vrij regelbaar productievermogen, voor de momenten dat zon en wind niet toereikend zijn.
 - Als we zowel CO₂-uitstoot willen reduceren (sneller dan EU ETS) én de leveringszekerheid op peil willen houden, dan is op korte termijn een beleidsinstrumentarium en een investeringskader voor CO₂ vrije flexibiliteitsopties, inclusief regelbaar productievermogen, hard nodig.
- **Netcongestie is de grootste bottleneck voor de transitie, focus op versnelde aanleg van netten**
 - Verzwaar de netten en breid de netten uit.
 - Zet verzwaren-tenzij tenders of flexibiliteitstenders op.
 - Rol congestiemanagement uit.
- **Maak concrete plannen om gebruik waterstof te stimuleren en subsidieer een deel onrendabele top**
 - In het klimaatpakket wordt nu 4,9 miljard ter beschikking gesteld voor stimulering van onshore elektrolyse en 1,8 miljard voor offshore elektrolyse. Het PBL geeft al aan dat met deze budgetten nog niet de helft van het streefdoel (4GW in 2030) kan worden gehaald. Uit berekeningen van Energie-Nederland lijkt de kloof tussen doelen en middelen nog groter.
 - Hoe denkt de minister dat de doelen gehaald worden met deze middelen?
- **Realisme nodig voor bijmengverplichting groen gas**
 - Gezien de vele onzekerheden over o.a. de wetgeving en de financiële gevolgen dient gekeken te worden naar een haalbaardere doelstelling in 2030 en later: kijk bijvoorbeeld in 2026/2027 wat de doelstelling voor 2035 moet zijn, zodat dan de volle potentie kan worden benut.
- **Verplichte batterijen bij zonneparken leveren geen CO₂ winst**
 - Deze subsidie verstoort de markt, zeker nu batterijen al worden aangelegd zonder subsidie. De onderbouwing van deze maatregel blijft achterwege. Wat de daadwerkelijke opbrengsten (minder emissies) zijn is niet duidelijk.
 - Wel is dringend een herziening van de nettatariefstructuur voor opslag en conversie nodig.
- **Zon op zee staat nog in de kinderschoenen, opschaling is goed, maar verwacht geen wonderen voor 2030**
 - Het is belangrijk de potentie van zon op zee verder te ontwikkelen, ook met oog op ruimtegebruik en beschikbaarheid en duaal gebruik van infrastructuur, maar deze maatregel zal waarschijnlijk weinig CO₂-reductie opleveren in 2030
- **Gascentrales belasten kan onbedoelde effecten op leveringszekerheid en duurzaamheid hebben**
 - De dubbele belasting op energie (op zowel gas dat de centrale in gaat als op elektriciteit die de centrale uitgaat) is niet effectief en wenselijk. Daarnaast wordt het internationale gelijke speelveld verstoort en wordt collectieve warmte door deze maatregel onnodig duurder.

- **Energie Investering Aftrek (EIA) onterecht afgeschaft voor warmte- en koudenetten**
 - Per 1 januari 2023 is de Energie Investering Aftrek (EIA) weggevallen voor warmte- en koudenetten. In de voorjaarsnota wordt dit niet rechtgezet. Dit heeft grote gevolgen voor de aanleg van nieuwe warmtenetten en daarmee de snelheid van de warmte-transitie in de gebouwde omgeving.
 - Kan de minister aangeven dat de EIA voor warmte- en koudenetten zo snel mogelijk weer wordt opengezet om vertraging in de warmtesector te voorkomen?
- **Maak de renteaftrekbeperking gelijk aan omliggende landen**
 - Om de energietransitie binnen Nederland te realiseren moet de renteaftrekbeperking minimaal gelijk worden gesteld aan omliggende landen.
 - Deelt de minister de observatie dat investeerders en ontwikkelaars van nieuwe energieprojecten vaker de voorkeur geven aan vergelijkbare projecten in omliggende landen met ruimere fiscale mogelijkheden?

CO2-vrije flexibiliteitsopties kunnen helpen om grote CO2 winst te boeken, maar dan moeten er flinke stappen worden gezet

- Om in 2035 tot een volledig CO2 vrij elektriciteitssysteem te komen, moeten er op korte termijn grote stappen worden gezet met CO2 vrije flexibiliteit, inclusief CO2-vrij regelbaar productievermogen, voor de momenten dat zon en wind niet toereikend zijn. Dat kan ook flinke CO2-reductie opleveren. Leden van Energie-Nederland willen zich hier graag voor inzetten, bijvoorbeeld via ontwikkeling van batterijen, vraagsturing, BECCS (negatieve emissies) of het gebruik van CO2-vrije waterstof in gascentrales.
- De plannen van het kabinet zijn echter niet concreet, en de voorgestelde maatregelen i.c.m. de beschikbare middelen zullen niet de beschreven CO2-reductie in 2030 realiseren.
- Als we zowel CO₂-uitstoot willen reduceren (sneller dan EU ETS) én de leveringszekerheid op peil willen houden, dan is op korte termijn een beleidsinstrumentarium en een investeringskader voor CO₂ vrije flexibiliteitsopties, inclusief regelbaar productievermogen, hard nodig. De € 1 miljard CAPEX-subsidie voor ombouw gascentrales naar waterstof uit Coalitieakkoord is goed, maar ook andere steun is nodig: bijvoorbeeld Capaciteitsmarkt of Strategische Reserve en subsidiemaatregelen (OPEX), zoals SDE++ en CfD. Nader onderzoek hiernaar is nodig.
- Het IBO ging uit van 1 Mton reductie door maatregel CO2 vrij regelbaar vermogen met een budget van €1 miljard. Energie-Nederland denkt dat dit slechts voldoende is voor de ombouw van meerdere centrales (CAPEX), maar niet voor het daadwerkelijk gebruik van duurdere CO2 vrije brandstoffen (OPEX). De inschatting van het vorige Van Geest Rapport was dat dat nog eens €1 miljard per jaar zou kosten. Zonder inzet van CO2 vrije brandstoffen levert deze maatregel geen CO2 winst op.
- De voorjaarsbesluitvorming komt, zonder additioneel beleid, zelfs tot 2,8 Mton voor CO2 vrij regelbaar vermogen (0,3 Mton extra voor gascentrales tov IBO en 1,5 Mton voor BECCS). Onduidelijk is hoe deze 2,8 Mton tot stand is gekomen en welk aanvullend beleid voorzien is. Het idee is om CO2 vrije brandstof verplicht te stellen bij de CAPEX-subsidie, maar de OPEX uitgaven zijn dermate hoog (terwijl de elektriciteitsinkomsten nagenoeg hetzelfde blijven) dat niemand zich via deze CAPEX-subsidie zal kunnen committeren aan deze verplichting. De stok dreigt te groot te worden; een wortel in de vorm van een vervlochten OPEX regeling/component zou dit kunnen compenseren. Een benadering met

alleen normering en beprijzing om het streefdoel van 2035 te bereiken zijn in de internationale elektriciteitsmarkt niet effectief. Emissies verplaatsen zich direct naar het buitenland. Door de hogere operationele kosten van Nederlandse centrales zal de leveringszekerheid achteruitgaan, terwijl die leveringszekerheid volgens TenneT ook nu al onder druk staat.

- Het is onduidelijk of er tijdig voldoende waterstof zal zijn voor die gascentrales. Door grote nadruk op “Hoofdroute is groene waterstof” zorgt ervoor dat bedrijven onzeker zijn over andere investeringen, terwijl groene waterstof in de nabije toekomst waarschijnlijk schaars blijft. Blauwe waterstof kan hierin kosteneffectief en verantwoord soelaas bieden.

Netcongestie is de grootste bottleneck voor de transitie, focus op versnelde aanleg van netten

De nadruk moet niet gelegd worden op het efficiënter benutten van het net maar op het realiseren van netverzwaring en netuitbreidingen door de netbeheerders. Het gebrek aan netcapaciteit is één van de grootste knelpunten voor het slagen van de energietransitie. Voor het oplossen van de netcapaciteit wordt € 166 miljoen gereserveerd voor het efficiënter benutten van de elektriciteitsnetten. Het verzwaren en uitbreiden van de elektriciteitsnetten loopt volgens de netbeheerders tegen veel problemen aan. Er zijn daarom vanuit het ministerie van Economische Zaken en Klimaat extra maatregelen nodig.

De prioritering van maatregelen volgens Energie-Nederland:

1. Netten verzwaren en uitbreiden

- a. De netbeheerders moeten worden omgebouwd van netbeheerder naar netontwikkelaar
- b. ACM en netbeheerders moeten afspraken maken (inspanningsverplichting) voor aanpak van het maakbaarheidsprobleem als ACM bij toetsing van de investeringsplannen constateert dat er sprake is van onderinvesteringen.
- c. Aanpakken personeelsgebrek
 - i. Er moet veel concreter worden gemaakt hoe dit probleem kan worden opgelost, mogelijk met het groene en digitale banenplan.
 - ii. Waarom wordt er geen personeel uit het buitenland aangetrokken?
- d. Snellere vergunningsverleningen
- e. Toepassen right-to-challenge principe: Dit houdt in dat andere partijen dan de netbeheerder netuitbreidings- en verzwaringprojecten kunnen uitvoeren, die de netbeheerder daarna gaat beheren.

2. Opzetten verzwaren-tenzij tenders (of flexibiliteitstenders)

- a. Met deze tenders kan er flexibiliteit worden ingekocht door netbeheerders op die plekken in het net waar het zinvol kan zijn
- b. Voor verzwaren-tenzij zijn geen subsidies nodig
- c. Deze tenders moeten met name ingezet worden in netten waar problemen ontstaan als gevolg van autonome groei.

3. Uitrol congestie management

- a. Door toepassing van congestie management (ook op de regionale netten!) kan binnen de beperkte capaciteit van het net aan meer transportverzoeken worden voldaan. Dit had al in november 2022 operationeel moeten zijn, maar vaak voldoen de congestieonderzoeken van de netbeheerders niet aan de eisen.

- b. De netbeheerders zeggen dat bedrijven geen flexibiliteit willen leveren. Netbeheerders moeten ook groepscontracten voor congestiemanagement aanbieden, flexibiliteitstenders opzetten en leveranciers betrekken.
- c. Elk nieuw productie- of opslagmiddel zal aan congestiemanagement mee willen en kunnen doen. Deelname van de vraagkant is wel problematisch. Het flexibiliseren van primaire processen is een zelden een positieve business case. Ook daarom moet meer worden ingezet op flexibiliteitstenders,

Veel andere maatregelen waaraan gewerkt wordt, zoals prioriteren en 'use it or lose it', leveren **nul** extra capaciteit voor het net op. Daar zit echter wel veel mankracht op wat de noodzakelijke uitbreidingen dus vertraagt.

Mogelijk vragen aan de minister voor Klimaat en Energie:

- *Ondernemers weten niet waar ze aan toe zijn. Het net zit vol krijgt men vaak te horen, en meer niet. Wat vindt de minister van het voorstel van Energie-Nederland¹ om net zoals in Denemarken een systeem te ontwerpen waar je eenvoudig kunt zien waar en wanneer er ruimte is voor nieuwe aansluitingen?*
- *Kan de minister aangeven met welke maatregelen het verzwaren en uitbreiden van de elektriciteitsnetten mogelijk wordt gemaakt en het maakbaarheidsprobleem wordt aangepakt? Is de Minister daarbij bereid om andere mogelijkheden op te nemen in de klimaatplannen, zoals het sneller verlenen van vergunningen of het toepassen van right-to-challenge principe?*
- *Waarom wordt er geld beschikbaar gesteld voor het efficiënter benutten van het net terwijl de netbeheerders zelf verzwaren-tenzij tenders kunnen opzetten?*

Maak concrete plannen om gebruik waterstof te stimuleren en subsidieer deel onrendabele top

- Energie-Nederland is blij dat budgetten uit het Klimaatfonds nu lijken te worden gealloceerd, maar ook hier moet de stap worden gemaakt van het maken van plannen, naar het daadwerkelijk kunnen doen van subsidieaanvragen en zodat investeringsbeslissingen kunnen worden gemaakt.
- Vanuit het perceel "vroege fase opschaling van hernieuwbare energiedragers" binnen het klimaatfonds worden innovatieve technieken, zoals waterstof, vergassing en geothermie gestimuleerd. In het Coalitieakkoord was hiervoor 15 miljard gelabeld. In het Meerjarenprogramma 2024 (MJP 2024) lijkt dit budget nu met 1,5 miljard (10%) verlaagd. Terwijl de kostenprijs van de installaties (CAPEX) juist flink toegenomen zijn. Daarnaast wordt 6 miljard pas gealloceerd onder het MJP 2025 en niet in het MJP 2024.

Mogelijke vraag aan de minister voor Klimaat en Energie:

- *Wat is de achtergrond van deze begrotingskeuzes?*
- Voor het gebruik van groene waterstof in de industrie worden bindende doelen opgesteld vanuit Europa. Deze groene waterstof is nu nog een stuk (4x) duurder dan met gas gemaakte (grijze) waterstof. Als dit verschil enkel bij de industrie neergelegd wordt kan dat voor export buiten Europa tot een groot concurrentienadeel leiden. Daarom moet een deel van de onrendabele top worden gesubsidieerd.

In het klimaatpakket wordt nu 4,9 miljard ter beschikking gesteld voor stimulering van onshore elektrolyse en 1,8 miljard voor offshore elektrolyse. Het PBL geeft al aan dat met deze budgetten

¹ <https://www.telegraaf.nl/financieel/1656293714/stroomnet-overvol-laait-bedrijven-files-oplossen>

nog niet de helft van het streefdoel (4GW in 2030) kan worden gehaald. Uit berekeningen van Energie-Nederland lijkt de kloof tussen doelen en middelen nog groter.

Mogelijke vraag aan de minister voor Klimaat en Energie:

- *Hoe denkt de minister dat de doelen gehaald worden met deze middelen? En welk deel van de onrendabele top denkt het kabinet met dit budget te kunnen dichten?*

Realisme nodig voor bijmengverplichting groen gas

- Het kabinet gaat er nog vanuit dat in 2030 de volledige 1,6 bcm aan bijmengverplichting groen gas zal worden gerealiseerd in de gebouwde omgeving, en daarmee 2,9 Mton CO₂ reductie. De verplichting start in 2025 met 0,15 bcm.
- De ontwikkeling van een gemiddeld groen gasproject duurt tussen de 5 en 7 jaar, inclusief vergunningen en bouw. Dat betekent dat alle groen gasprojecten die in 2030 bijdragen aan de doelstelling van 1,6 bcm, nu al in de pijplijn moeten zitten.
- De wetgeving zal naar verwachting in juli 2023 pas ter consultatie worden aangeboden, en pas ergens volgend jaar worden geïmplementeerd, waarna de verplichting in 2025 in gaat. Tot die tijd is nog niet zeker hoe de wet eruit zal zien, wat betekent dat bedrijven nog terughoudend zullen zijn om te investeren.
- Daarnaast dient er voldoende aandacht te zijn voor de financiële gevolgen voor de energieleveranciers van een verplichting voor overeenkomsten welke leveranciers sluiten voor de ingangsdatum van de wet. Immers na de invoering van ROVER23 worden er inmiddels weer langjarige vaste prijzen in de markt aangeboden en afgesloten voor ook al levering in 2025. Daarnaast is nog niet duidelijk of de verplichting voor Europese garanties van oorsprong zal gelden of de Nederlandse garanties van oorsprong en staat de hoogte van de verplichting niet vast, zodat leveranciers ook niet vooruit kunnen lopen op deze wetgeving in het kader van de risicomangement processen.
- Om de doelstelling in de gebouwde omgeving zowel haalbaar te maken als ook doelgericht aan de slag te gaan, is het van belang een doelstelling (en sturing op de doelstelling) in de vorm van CO₂ vast te leggen. Op deze manier worden de meest CO₂-efficiënte technologieën gestimuleerd, dit biedt eveneens ruimte om negatieve (methaan)emissies te verwaarden. Hierbij blijft het van belang om te zorgen voor een gelijk speelveld tussen verschillende sectoren (er is nu ongelijke concurrentie met transportsector (Bio-LNG) en buitenlandse afnemers (andere incentives en waarde van de GVOs)).
- In de opschalingsregeling voor vergassen lijkt enkel 100% biogene reststromen als input geaccepteerd te worden. Echter, ook niet 100% biogene reststromen (waaronder huishoudelijk afval dat niet verder gerecycled kan worden, zogeheten 'solid recovered fuels' met een biogene fractie van gemiddeld 50%) kunnen een bijdrage leveren aan het behalen van de groen gas ambities. De potentie uit niet-biogene grondstoffen (waar Solid recovered fuels onderdeel van uitmaakt) kan oplopen tot maximaal 4,2 bcm. De opschalingsregeling moet daarom ook voor deze reststromen opengesteld worden, zeker omdat diverse projecten in Nederland zich richten op het vergassen van deze reststromen.
- Gegeven de bovenstaande onzekerheden kan beter gekozen worden voor een haalbare doelstelling in 2030, en kijk bijvoorbeeld in 2026/27 wat de doelstelling voor 2035 moet zijn, zodat dan de volle potentie kan worden benut.

Verplichte batterijen bij zonneparken leveren geen CO2 winst

- De subsidie van een verplichte batterij bij zonneparken is een voorbeeld van een maatregel die duur, niet nodig en contraproductief is. Deze subsidie verstoort de markt, zeker nu batterijen al worden aangelegd zonder subsidie. De onderbouwing van deze maatregel blijft achterwege. Wat de daadwerkelijke opbrengsten (minder emissies) zijn is niet duidelijk.
- In 2021 concludeerde PBL dat batterijen bij zon binnen de SDE++ niet mogelijk is omdat dit duurder is dan de maximale subsidie-intensiteit in de SDE++ (Rapport Eindadvies basisbedragen SDE++ 2022²: “De geschatte kosten per ton vermeden CO₂-emissie zijn in het geval van een batterij bij een zonnepark met een beperkte netcapaciteit (tabel 5.22 en tabel 5.23) vele malen hoger dan de SDE++-bovengrens van 300 €/tonCO₂”). De kosten liggen in de orde grootte 600 tot 1000+ euro/ton.

Mogelijke vraag aan de minister voor Klimaat en Energie:

- *Is de minister bekend met deze resultaten? Op welke manier wordt deze maatregel uitgevoerd?*
- *Hoe verhoudt zich deze maatregel tot het aftoppen van de grootste pieken zon? Kan de minister aangeven hoeveel extra benutting van Zon PV er ontstaat door toevoegen van een batterij ten opzichte van hetzelfde zonnepark waarbij curtailment (aftopping) plaatsvindt?*
- Daarnaast concludeerde het PBL dat batterijen bij zon binnen de SDE++ niet mogelijk is. De wijze van uitvoering blijft daarom ook onduidelijk.
- Tot slot is het verplichten van een batterij bij zonneparken geen oplossing voor netcongestie. Batterijen komen mogelijk bij locaties waar geen invoedingcongestie bestaat, en als batterijen ook op de markt worden ingezet, kunnen ze zelfs congestie versterken (zie recente CE Delft studie³).
- Voor het aanpakken van congestie is er een ander alternatief beschikbaar, de verzwaren tenzij tenders (zie netverzwaringen hierboven). Het resultaat van een tender kan zijn dat er opslag komt bij een zonnepark komt maar andere oplossingen zijn ook denkbaar, zoals bijvoorbeeld direct verbruik, waterstofproductie of warmteopslag.

Mogelijke vraag aan de minister voor Klimaat en Energie:

- *Waarom kiest de minister voor een verplichting van batterijen bij zonneparken in plaats van een technologie-neutrale verzwaren tenzij tender?*
- Wel is zeer dringend een herziening van de nettarifestructuur voor opslag en conversie nodig. De huidige structuur is een onnodige en niet-gerechtigde belemmering voor investeringen in opslag en conversie. Belangrijk criterium moet zijn dat het nettarief de optimale marktwerking minimaal verstoort. Daarvoor is het nodig dat netkosten gelegd worden bij netgebruikers die weinig prijselastisch zijn en dus niet bij productie, opslag en conversie. Dit leidt overall tot lagere kosten voor consumenten. Deze herziening is sowieso nodig, onafhankelijk of opslag of conversie gunstig of ongunstig is voor het net.

² <https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2022-eindadvies-sde-plus-plus-2022-4403.pdf>

³ <https://ce.nl/publicaties/beleid-voor-grootschalige-batterijsystemen-en-netcongestie/>

Mogelijke vraag aan de minister voor Klimaat en Energie:

- *Klopt het dat investeringen in batterijen nauwelijks renderen en dat dit voornamelijk komt door de nettarieven? En klopt het dat de steevast en sterk stijgende nettarieven investeringen in opslag en conversie (zoals E-boilers en elektrolyzers) nog moeilijker zullen worden?*
Welke impact hebben de jaarlijks sterk stijgende transporttarieven op de uitrol van industriële E-boilers en elektrolyzers? Vergroten deze tarieven de vereiste subsidies of hogere verkoopprijs van warmte/waterstof?
- *Zou een andere nettariestructuur, waardoor opslag en conversie (net als productie) niet voor gebruik van het gaan betalen, niet een veel betere oplossing zijn dan het invoeren van subsidies? Batterijen zijn tenslotte geen eindgebruikers, maar staan ten dienste van de eindgebruikers.*

Zon op zee staat nog in de kinderschoenen, opschaling is goed, maar verwacht geen wonderen voor 2030

- Het kabinet wil sturen op de ontwikkeling van 3 GW zon op zee in 2030, te combineren met offshore windprojecten.
- Er zijn nog 5 tenders voor een offshore windkavel die voor 2030 gerealiseerd worden ⁴ (IJmuiden Ver Noord V, IJmuiden Ver Noord VI, Nederwiek Zuid I, Nederwiek Noord II, Nederwiek Noord III). Elk van die kavels moet dus minimaal 600 MW zon extra realiseren. Voor de verhouding: het grootste windpark ooit aanbesteed in Nederland is 700 MW. Het grootste (en enige) zonnepark op de Nederlandse Noordzee is 1 MW.
- Het is belangrijk de potentie van zon op zee verder te ontwikkelen, ook met oog op ruimtegebruik en beschikbaarheid en duaal gebruik van infrastructuur, maar deze maatregel zal waarschijnlijk weinig CO₂-reductie opleveren in 2030.

Gascentrales belasten kan onbedoelde effecten op leveringszekerheid en duurzaamheid hebben

- In het Coalitieakkoord 2021 staat opgenomen dat de inputvrijstelling in de energiebelasting voor verbruik van aardgas bij elektriciteitsopwekking voor warmtekrachtkoppelingen (WKK's) dient te worden beperkt. Hierbij dient direct te worden opgemerkt dat er geen specifieke inputvrijstelling voor WKK's bestaat.
- Energie-Nederland pleit voor het uitvoeren van de maatregel in het Coalitieakkoord via het enkel laten vervallen van de *output*vrijstelling van WKK's (artikel 50 lid 6d van de Wbm). Dit past bij de beoogde budgettaire opbrengsten in het Coalitieakkoord en heeft een positief effect op de efficiëntie en duurzaamheid van het Nederlandse energiesysteem. Uit het klimaatpakket blijkt dat de Overheid kijkt naar een bredere beperking van de inputvrijstelling voor gasgestookte elektriciteitsproductie.
- Een algehele beperking van de inputvrijstelling voor gasgestookte elektriciteitsproductie, zoals voorgesteld door het kabinet, is nadelig voor het Nederlandse energiesysteem om de volgende redenen:
 - **Dubbele belasting niet effectief en wenselijk:** Het zorgt voor dubbele belasting op energie (zowel gas dat centrale in gaat als elektriciteit die centrale uitgaat). Dat is in strijd met EU-richtlijnen.

⁴ In Q3 van 2023 zijn er ook nog 4 tenders (IJmuiden Ver I, II, III, IV) maar de tendercriteria daarvoor zijn al gepubliceerd en bevatten geen zon op zee

- **Leveringszekerheid verder onder druk:** Gascentrales verzorgen de kritische leveringszekerheid op momenten met onvoldoende zon en wind en zijn onderdeel van een Europees systeem, waarbij TenneT in haar monitor leveringszekerheid⁵ reeds aangegeven heeft dat de positie van deze kritische centrales sterk onder druk staat richting 2030 en adviseert de overheid hierop actie te ondernemen. Nederlandse lastenverzwaringen verhogen juist de leveringszekerheidsrisico's, doordat Nederlandse gascentrales minder draaiuren (verslechtering import/export saldo) zullen hebben en nog slechter in staat zullen zijn om hun vaste lasten op de markt terug te kunnen verdienen. Een verhoging van lasten is contraproductief en betekent dat EZK meer en/of eerder zal moeten ingrijpen met hogere kosten voor overheid en/of maatschappij als gevolg⁶. Daarnaast zullen centrales in de uren waar zij wel prijszettend zijn de hogere kosten doorbelasten aan de markt met hogere markt- en consumentenprijzen tot gevolg.
- **Internationaal level playing field wordt verstoord:** Daarnaast verstoort inputbelasting voor enkel het verbruik van aardgas voor elektriciteitsopwekking het level playing field tussen verschillende technieken voor elektriciteitsopwekking en met omliggende landen. Nederland exporteert (netto) elektriciteit geproduceerd met aardgas aan omliggende landen, waar het vaak een viezere centrale vervangt. Een lastenverzwaring voor Nederlandse productie zal deze exportpositie benadelen en daarmee een negatief effect hebben op de Europese klimaatdoelen.
- **Collectieve warmte wordt onnodig duurder:** De aanpassing van de inputvrijstelling kan aanzienlijke nadelige gevolgen hebben voor de warmtesector zonder dat er duidelijke duurzaamheidswinsten tegenover staan. Dit kan een negatieve invloed hebben op de uitbreiding en acceptatie van warmtenetten, wat op zijn beurt de transitie naar een duurzamere energievoorziening zal belemmeren. Dit ligt niet in lijn met het Klimaatakkoord waarin stevig ingezet wordt op collectieve warmteoplossingen. De verduurzaming van warmtenetten wordt wettelijk al geborgd via de Wet collectieve warmte en het beperken van de inputvrijstelling zal geen additioneel effect hebben.

Mogelijke vragen aan de minister voor Klimaat en Energie:

- *Als de inputvrijstelling voor aardgas in elektriciteitscentrales wordt afgeschaft, wordt er dubbel belasting geheven: zowel op het aardgas als op de geleverde elektriciteit. Is het gezien de Europese afspraken rondom het heffen van belasting bij de eindverbruiker van energie juridisch mogelijk om belasting te heffen op aardgas dat wordt gebruikt in elektriciteitscentrales?*
- *In het Coalitieakkoord staat voor het beperken van de inputvrijstelling WKK's een inkomstenbron van €100 miljoen. In het klimaatpakket wordt gesteld dat het beperken van de inputvrijstelling WKK's voor de landbouwsector deze €100 miljoen overstijgt. Wat is de rationale achter verdere lastenverzwaring?*
- *Kan het heffen van een belasting op aardgas voor elektriciteitscentrales ervoor zorgen dat kolencentrales in de periode tot 2030 aantrekkelijker worden?*

⁵ Zie de Monitoring leveringszekerheid 2022 van TenneT zoals gepubliceerd op 12 januari jl.

⁶ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2018Z13893&did=2018D39182

- *De beperking van de inputvrijstelling van elektriciteitscentrales en een CO2-heffing voor de elektriciteitssector hebben cumulatieve effecten op de operationele kosten van gascentrales. Hoe wordt de samenhang tussen deze maatregelen geborgd?*
- *De beperking van de inputvrijstelling van elektriciteitscentrales en een CO2-heffing voor de elektriciteitssector hebben mogelijk effect op bestaande langetermijncontracten voor elektriciteit (2025 ligt ruim binnen de huidige handelsperiode). Op welke manier kunnen bedrijven hiermee omgaan?*
- *Wat zijn de effecten van het beperken van de inputvrijstelling voor WKK's op de kostprijs van collectieve warmte, en wat is het effect hiervan op de energierekening van klanten op een warmtenet? En wat zijn de effecten als in de nieuwe Wet Collectieve Warmte de warmtetarieven o.b.v. "kostprijs-plus" worden bepaald?*

Energie Investering Aftrek (EIA) onterecht afgeschaft voor warmte- en koudnetten

Per 1 januari 2023 is de Energie Investering Aftrek (EIA) weggevallen voor warmte- en koudnetten. In de voorjaarsnota wordt dit niet rechtgezet. Dit heeft grote gevolgen voor de aanleg van nieuwe warmtenetten en daarmee de snelheid van de warmte-transitie in de gebouwde omgeving.

Mogelijke vraag aan de minister voor Klimaat en Energie:

- *Kan de minister aangeven dat de EIA voor warmte- en koudnetten zo snel mogelijk weer wordt opgezet om vertraging in de warmtesector te voorkomen?*

Maak de renteaftrekbeperking gelijk aan omliggende landen

In de vennootschapsbelasting is sinds 1 januari 2019 een generieke renteaftrekbeperking opgenomen. De regeling was initieel ingestoken op 30% van de gecorrigeerde fiscale winst (EBITDA) maar is per 1 januari 2022 verlaagd naar 20%. Nederland hanteert een 20% EBITDA regel terwijl de meeste landen om ons heen 30% EBITDA gebruiken. Hiermee heeft Nederland een veel striktere beperking van de renteaftrek dan de ons omringende landen. De rente is het afgelopen jaar sterk gestegen en stijgt momenteel nog steeds. Daarnaast zijn de investeringskosten flink gestegen door hogere grondstof- en arbeidsprijzen. De 20% renteaftrekbeperking heeft hiermee een grote impact op nieuwe projecten in Nederland.

Mogelijke vraag aan de minister voor Klimaat en Energie:

- *Deelt de minister de observatie dat investeerders en ontwikkelaars van nieuwe energieprojecten vaker de voorkeur geven aan vergelijkbare projecten in omliggende landen met ruimere fiscale mogelijkheden?*

Om de energietransitie binnen Nederland te realiseren moet de renteaftrekbeperking minimaal gelijk worden gesteld aan omliggende landen.